

Извештај за скрининг на рак на грло на матка за
Скопскиот регион од **2016** до октомври **2018** година

*ЦЈЗ Скопје,
Одделение за социјална медицина
ноември 2018 година*

Вовед

- Малигните неоплазми се пред сè болести на животната средина со:
 - **90-95%** од случаите кои се должат на начинот на живот и факторите на животната средина и
 - **5-10%** кои се должат на генетски фактори.
- Најчестите фактори на начинот на живот и средината кои доведуваат до рак се:
 - тутунот (25-30%),
 - начинот на исхрана и прекумерната тежина (30-35%),
 - инфекциите (15-20%),
 - зрачењето, стресот, недостатокот на физичка активност и
 - загадувачите на животната средина*.
- Овие заболувања имаат подмолен почеток, долготрајно лекување и најчесто фатален крај.

**Anand P, Kunnumakkara AB, Kunnumakara AB, Sundaram C, Harikumar KB, Tharakan ST, Lai OS, Sung B, Aggarwal BB (September 2008). [Cancer is](#)*

Рано откривање и превенција

» Превенцијата на болести ги вклучува сите активности кои имаат цел да се спречи појавата на болест, рано откривање на хронични и малигни заболувања и навремено спроведување на соодветна терапија.

» Малигните болести се излечливи ако се откријат навреме и затоа Владата на Р. Македонија врз основа на Законот за здравствена заштита донесе **ПРОГРАМА ЗА РАНА ДЕТЕКЦИЈА НА МАЛИГНИ ЗАБОЛУВАЊА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА за 2018 година.**

Програма за рана детекција на малигни заболувања во Република Македонија

Програмата за рана детекција на малигни заболувања во Република Македонија за **2018** година се однесува на:

- I. Скрининг на рак на грло на матка
 - II. Опуртунистички скрининг на колоректален карцином во Република Македонија
 - III. Преглед на пациенти за рано откривање на карцином на простата
возрасна група 50-55 години (со фамилијарен ризик од 45-50 година)
 - IV. Опуртунистички скрининг на рак на дојка
-

Скрининг на рак на грло на матка

1. Цели на програмата

1.1 Општа цел

- Намалување на инциденцата и на смртноста на жената од рак на грло на матката во Република Македонија

1.2 Специфични цели

- Вклучување на сите матични гинеколози на ниво на цела држава во организираниот скрининг
 - Подигање на свеста на жената за важноста од редовни прегледи, за важноста од скрининг со цел за рано откривање на промените на грлото на матката
 - Обезбедување на поддршка на Програмата на ниво на држава
-

Скрининг на рак на грло на матка

1. Методологија на скринингот

- На ниво на целата држава, за жените кои имаат избрано матичен гинеколог, скринингот го вршат гинекологите од ПЗУ согласно превентивните цели пропишани од ФЗОМ:
 - Гинеколошки преглед, земање на брис, подготовка и доставување на материјалот за цитолошка анализа.
 - Земениот материјал за цитолошка анализа се испитува во цитолошката лабораторија во болниците низ цела држава, цитолошки лаборатории кои имаат склучено договор со ФЗОМ за здравствена услуга читање на ПАП тест како и Клиниката за гинекологија и акушерство.
-

Скрининг на рак на грло на матка

1. Препорачан временски интервал за изведување на скринингот и големина на примерокот

- Согласно доктринарните ставови целна група за скрининг се жени на возраст од 24 – 60г.
- Препорачан временски интервал за изведување на скринингот е 3 години.
- Со скринингот, се опфатени и жените на возраст од 24-60 кои во текот на претходната година не направиле ПАП тест.
- Извршители на Програмата се околу 140 матични гинеколози на ниво на цела држава или 45 матични гинеколози од Скопскиот регион, односно, апроксимативно се прикрепени 500 000 пациентки.

Број на умрени според причина за смрт во Република Македонија и Скопскиот регион за 2017 година

	Вкупно	A00-B99	C00-D48	D50-D89	E00-E90	F00-G99	G00-G99	I00-I99	J00-J99	K00-K93	L00-L99	M00-M99	N00-N99	O00-O99	P00-P96	Q00-Q99	R00-R99	S00-T98
Р.Македонија	20318	99	3715	23	980	16	613	11172	852	475		4	463		150	17	1318	421
Скопје	5180	39	1178	16	314		305	2408	253	174		3	167		41	7	191	84
Арачиново	47		11		5		2	19	1				3		4		1	1
Зелениково	28	1	6				2	15		2			1				1	
Илинден	159	1	46		6		7	66	6	4			8		1		8	6
Петровец	77	1	17	1	4		3	32	6	4			4		1		4	
Сопиште	52	1	11		1		5	24	5	1					1		2	1
Студеничани	119	3	25		8		3	43	15	5			4		4		6	3
Чучер-Сандево	81		17		6		4	35	5	2			1				4	7
Скопски регион	5743	46	1311	17	344	0	331	2642	291	192	0	3	188	0	52	7	217	102

Извор: Државен завод за статистика

Најчести причини за смрт во Скопскиот регион за 2017 година

Извор: Државен завод за статистика

Извештај за скрининг на рак на грло на матка: 2016 - октомври 2018 година, во Скопскиот регион

ЦЈЗ-Скопје	2016 година	2017 година	до октомври 2018 година
Негативни	9039	8115	10522
ASC-US	90	35	84
ASC-H	35	13	39
HPV	110	13	99
CIN1	74	17	9
CIN2	23	5	9
CIN3	7	1	6
Плочест карцином суспектен за инвазија	2	2	0
Инвазивен плочест карцином	0	0	1
AGC		66	1
Аденокарцин ом ин ситу	10	0	0
вкупно абнормални	351	152	248
вкупен број	9390	8267	10770
% на негативни	96,3%	98,2%	97,7%
% на позитивни	3,7%	1,8%	2,3%

Извор: Центар за јавно здравје -Скопје

Заклучок

1. Процентуалното учество на лицата од Скопскиот регион кои починале од малигни болести во вкупниот број починати од малигни болести во Р.Македонија, во текот на 2017 година, изнесува 35,2%.
2. Процентуалното учество на лицата од Скопскиот регион кои умреле од малигни болести во однос на вкупно умрените во регионот изнесува 22,8%.
3. Од податоците добиени од лабораториите за периодот 2016-октомври 2018 година, кај возрасната група 24-35 години, се откриени следните клеточни абнормалности:
 - 4 случаи на плочест карцином суспектен за инвазија
 - 10 случаи на аденокарцином *in situ*
 - 1 инвазивен плочест карцином.

Предлог мерки

1. Потребно е да се зголеми информираноста на жените (целната група) за потребата од вршење превентивни прегледи и истите да се мотивираат да го направат прегледот.
 2. Предлагаме континуирано спроведување на скринингот и можност за зголемување на сензитивноста и специфичноста на тестовите за скрининг, бидејќи од добиените резултати се потврди оправданоста за постоење на Програмата, чија цел е рано и навремено откривање и спречување на ракот на грлото на матката во латентната или рана фаза.
-